

Arviointikertomus Utsjoen kunnan kunnanvaltuustolle vuodelta 2023

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunta huolehtii kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi; ja
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Utsjoen kunnan hallintosäännön mukana tarkastuslautakunnan on lisäksi:

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Varsinainen jäsen

Ismo Manninen, pj.

Niila Laiti, vpj.

Eeva Nuorgam

Varajäsen

Osmo Roivas

Anni-Sofia Niittyvuopio

Jouni Esa Nousuniemi

2.1 Vuoden 2022 arviointikertomuksen käsittely

Valtuusto käsitteli vuoden 2022 arviointikertomuksen 21.6.2023 § 33. Valtuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi.

3.1 Kunnan talous

Tilikauden 2023 tilinpäätös oli 859 520 euroa ylijäämäinen. Kattamatonta alijäämää ei ollut vaan kunnan omaan pääomaan kertynyt ylijäämä oli tilikauden loppuessa 5 804 003 euroa. Kunnan lainat vähenivät 483 502 eurolla. Kuntakonsernin ylijäämä oli 953 247 euroa ja kertynyt ylijäämä taseessa 4 234 264 euroa. Konsernin lainat vähentyivät 2 135 780 eurolla. Kunnan lainat ja vuokravastuut olivat tilikauden lopussa 9 505 €/asukas kun konsernissa sama tunnusluku oli 10 482 €/asukas. Kokonaislainamäärä kunnassa oli 10 836 056 euroa.

Talousarviossa vuodelle 2023 on hallintokunnittain määritelty tulosalueet, joiden talousarvio on valtuustoon nähden sitova tulojen ja menojen erotuksen eli toimintakatteen osalta. Tilikaudella 2023 ei ollut olennaisia käyttötalouden sitovien toimintakatteiden ylityksiä. Lautakunnittainen koonti käyttötalouden sitovien tasojen talousarvioluista ja toteumista on kuvattu alla:

Toimielin	TA+muutokset	Toteuma 2023	Poikkeama	Poikkeama-%
Kunnanhallitus	-818 782	-772 240	-46 542	-6 %
Elinvoimalautakunta	-461 558	-473 621	12 063	3 %
Sivistyslautakunta	-3 752 120	-3 548 848	-203 272	-5 %
Tekninen lautakunta	-337 273	-307 320	-29 953	-9 %

Kuntalain 118 § mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, mikäli kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110§:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa tai jos asukasta kohden laskettu konsernialijäämä on ylittänyt viimeisimmässä tilinpäätöksessä 1000 euroa ja sitä edeltäneessä 500 euroa. Arviointimenettely on mahdollista käynnistää myös 118 §:n neljännen momentin kriteerien täytyessä. Alla olevassa taulukossa on koonti Utsjoen kunnan taloudellisesta tilanteesta suhteessa näihin tunnuslukuihin.

Kriisikuntakriteeri		2022	2023	Kriteerin tila
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitalinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa	Raja-arvo Toteuma	0 € 3708 €	0 € 2835 €	EI TÄYTY
<u>Tai jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:</u>				

Kuntakonsernin vuosikate on kahtena peräkkäisenä vuonna alle 80 % poistoista	Raja-arvo Toteuma	80 % 210 %	80 % 124 %	EI TÄYTY
Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (2022: 20,01 %; 2023: 7,38 %)	Raja-arvo Toteuma	9,38 % 8,36 %	22,01 % 21,00 %	EI TÄYTY
Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien keskiarvon vähintään 50 prosentilla	Raja-arvo Toteuma	ei saatavilla 10 482 €	14 051 € 12 412 €	EI TÄYTY 2022
Konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	Raja-arvo Toteuma	0,8 1,2	0,8 0,6	SUUNTA OIKEA

3.2 Tavoitteiden toteutumisen arviointi

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi käyttötalouden toiminnallisten tavoitteiden toteumat tehtäväalueittain. Toteumien raportointi on tilinpäätöksellä runsasta ja pääosin selkeää sekä johdonmukaista. Kullekin tehtäväalueelle on tavoiteasetannassa määritelty oma arviointikriteeristön mittaristo ja kullekin mittarille tavoitetasot.

Tehtäväalue	Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen
Kunnanhallitus	
Yleishallinto	Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin. Valtakunnallisen edunvalvonnan tavoitteen osalta puuttuu toteuman arviointi tilinpäätöskirjasta. Yksityisen asuntorakentamisen osalta toimet eivät ole johtaneet asuntojen uustuotantoon/parantumiseen vuoden aikana. Työtyytyväisyyttä, -hyvinvointia ja työntekijöiden vaihtuvuutta ei ole mitattu tilikauden aikana.
Elinvoimalautakunta	
Elinkeino- ja maaseututoimi	Tavoitteet pääosin toteutuneet.
Sivistyslautakunta	
Varhaiskasvatus	Toteutuivat osittain. Jokaisessa päiväkotiryhmässä ei vielä ole varhaiskasvatuksen opettajaa.
Perusopetus	Tavoitteet toteutuivat pääosin.

Keskiasteen opetus	Ei tavoitteita määritelty.
Kirjastotoimi	Tavoitteet toteutuivat.
Vapaa-aikatoimi	Tavoitteet toteutuivat pääosin.
Kansalaisopisto	Tavoitteet toteutuivat osittain. Opetustarjontaa ei vetäjien puutteen vuoksi saatu kaikkiin kyliin. Opetuksen tuntimäärä kuitenkin kasvoi ja kurssitarjonta laajeni.
Kielikeskus	Tavoitteet eivät pääosin toteutuneet monikielisyysasiantuntijan virkavapauden vuoksi.
Tekninen lautakunta	
Teknisen lautakunnan tehtäväalueet yhteensä	Tavoitteet toteutuivat osittain. - Kiinteistöjen korjaus- ja ylläpitosuunnitelman mukaisia investointipäätöksiä ei tehty- Rakennuslupien sähköistäminen ei edennyt- Kielilain vaatimien saamenkielisten opasteiden osalta ei ole päästy tavoitetasoon- Työergonomiakartoitusta ei tehty- Henkilöstölle ei ole järjestetty koulutuksia vuoden aikana

3.3 Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen arviointi

Konsernin tavoitteita ei ole sisällytetty talousarvioon ja -suunnitelmaan. Koska tavoitteita ei ole sisällytetty talousarvioon, ei niistä ole voitu myöskään raportoida tilinpäätöksellä. Tarkastuslautakunta pyytää, kuten viime vuonna, jatkossa huomioimaan myös konserniyhtiöt talousarvioasetannassa.

Kiinteistö Oy Ringinvatron tulos oli tilikaudella 2023 voitollinen 82 995 euroa. Oma pääoma nousi sen myötä 551 019 euroon. Lainojen määrä pääomalaina mukaan lukien oli tilikauden lopussa 2 309 680 euroa.

Kiinteistö Oy Utsjoen Virastotalon tulos oli tilikaudella 2023 tappiollinen 3 061 euroa. Oma pääoma säilyi kuitenkin vahvana ollen tilikauden lopussa 1 003 392 euroa. Lainoja yhtiöllä oli vuoden 2023 lopussa 106 368 euroa.

4.1 Tarkastuslautakunnan yhteenveto ja allekirjoitukset

Tarkastuslautakunta esittää yhteenvetonaan, että toiminnallisten tavoitteiden raportointi on tilinpäätöksessä selkeää ja johdonmukaista.

Tarkastuslautakunta pyytää tänäkin vuonna huomioimaan, että talousarviossa ei ole erikseen asetettu tavoitteita konserniyhtiöille.

Utsjoen kunnan toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellusti. Käyttötalouden toteumien osalta ei ollut merkittäviä sitovien tasojen ylityksiä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että päätyneeseen tilikauteen sisältyy paljon muutoksia, esimerkiksi hyvinvointialueuudistus ja henkilövaihdokset. Kunnan tilinpäätös muodostui ylijäämäiseksi, mutta pitää huomioida, että osan siitä selittää ”verohännät”. Tarkastuslautakunta toteaa, että tilinpäätökseen sisältyy kertaluonteisia eriä, joten jatkossa tulee huolehtia ja jatkaa tarkkaa taloudenpitoa.

Tarkastuslautakunta pohtii, että onko jätehuollon osalta selvitetty eri toimintamalleja.

Henkilöressurssien riittävyyden varmistaminen on tarkastuslautakunnan mielestä keskeinen asia huomioiden muun muassa tulevien vuosien eläköitymiset sekä organisaation työhyvinvointi.

Tarkastuslautakunta toteaa ilahtuneena, että kunnanhallitus on hyväksynyt matkailun laadulliset ja määrälliset tavoitteet.

Tilintarkastaja on antanut 30.5.2024 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2023. Kertomuksella huomautetaan kunnanhallituksen käsitelleen tilinpäätöksen kuntalain 113 § määräajan jälkeen. Tilintarkastuskertomus ei sisällä muita huomautuksia. Tilintarkastaja on esittänyt tilinpäätöksen 2023 hyväksymistä ja vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille vuoden 2023 osalta. Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen.

Utsjoella 30. päivänä toukokuuta 2024

Ismo Manninen
puheenjohtaja

Eeva Nuorgam
varsinainen jäsen